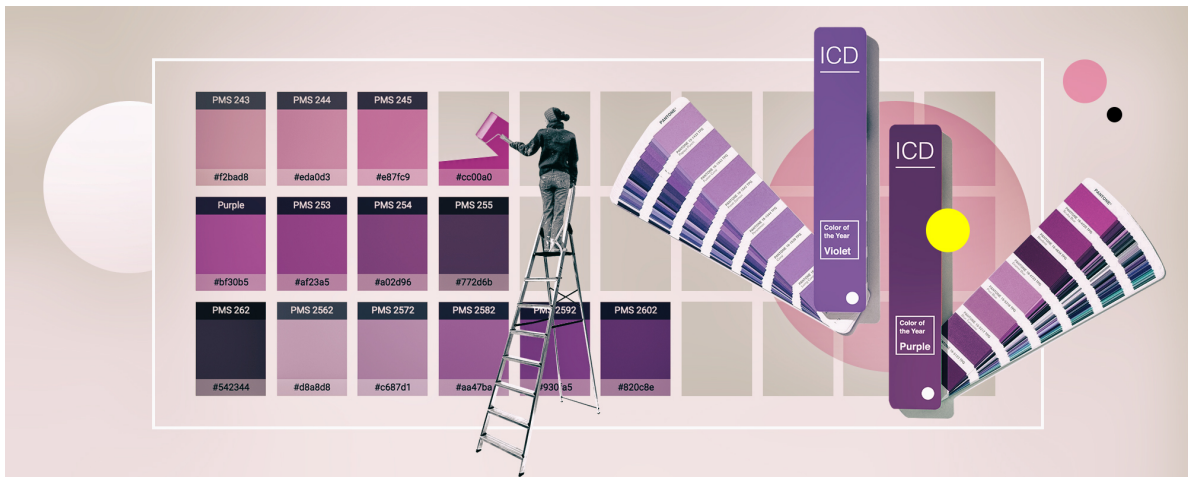

PODER, AUTORITAT I REPÚBLICA FEMINISTA

Institut Català de les Dones: 30 anys obrint camí des de les institucions

Entrevista amb Laura Martínez Portell, presidenta de l'ICD

Laura Martínez Portell

L'any 1989 va néixer l'Institut Català de les Dones (ICD): un organisme pioner que, des de fa 30 anys, lidera la lluita per la igualtat de gènere i l'eradicació de la violència masclista des de les institucions, en aquest cas des del Govern de la Generalitat de Catalunya. La seva presidenta, Laura Martínez Portell, reflexiona sobre la trajectòria de la institució i l'impacte que ha tingut en l'àmbit de les polítiques públiques. Martínez Portell assegura que, a través de campanyes i missatges institucionals, exposicions, activitats formatives i subvencions, l'institut ha estat "substrat de la fortalesa de l'actual moviment feminista" a Catalunya.

Quina és la trajectòria de l'Institut Català de les Dones?

Som un organisme amb 30 anys d'història. L'Institut Català de les Dones va néixer l'any 1989, gràcies a una Llei del Parlament de Catalunya. L'any 2005, va passar de denominar-se Institut Català de la Dona a Institut Català de les Dones, que expressa molt millor que és un organisme públic que treballa pels drets i les necessitat de totes les dones en la seva diversitat, i en cap cas és reproductor d'un model únic de dona.

Quins són els objectius i les funcions de l'ICD?

L'objectiu de l'ICD és elaborar i executar tots els projectes i les propostes relatives a la promoció de les dones, per tal de fer efectiu el principi d'igualtat dins l'àmbit de competències de la Generalitat per complir i desenvolupar allò establert a l'Estatut d'Autonomia de Catalunya i altres normatives de referència. Entre moltes d'altres funcions, correspon a l'Institut garantir la prestació de serveis específics a favor de les dones; fomentar i coordinar la prestació de serveis de tot tipus a les dones, mitjançant l'establiment de convenis amb entitats públiques i privades; dissenyar, coordinar i impulsar l'elaboració del Pla estratègic de polítiques d'igualtat de gènere del Govern de la Generalitat i també fer-ne el seguiment i l'avaluació.

A més, també impulem l'elaboració dels plans de polítiques d'igualtat de gènere dels Ajuntaments i les administracions locals; elaborem, amb la col·laboració dels diferents departaments implicats, l'informe anual d'execució de la transversalitat de la perspectiva de gènere a l'Administració de la Generalitat, i emetem els informes d'impacte de gènere. Una altra funció és la d'elaborar els programes d'intervenció integral contra la violència masclista del Govern amb la periodicitat que estableix la Llei contra la violència masclista. Finalment, potenciem la participació de les dones en les decisions i les mesures que les afecten, i fomentem l'associacionisme per a la defensa dels seus interessos.

Aconseguir la igualtat efectiva de drets entre dones i homes i l'eradicació de la violència masclista són dos objectius fonamentals del Govern i de totes les seves actuacions.

Quines iniciatives, accions i polítiques públiques heu dut a terme al llarg d'aquests 30 anys?

Trenta anys donen per molt. Em primer lloc, vam posar les polítiques de dones i per a les dones, i la seva transversalització, com un eix principal sobre el qual havia d'actuar el Govern, amb compromisos concrets a través dels vuit plans estratègics de polítiques d'igualtat de gènere que portem aprovats, i amb pressupostos específics mitjançant les actuacions de l'Institut Català de les Dones i del seguiment de les actuacions de tots els departaments.

També destacaria, en segon lloc, l'aprovació de la Llei 5/2008, de 24 d'abril, del Dret de les Dones a eradicar la violència masclista, capdavantera en molts aspectes a tot l'estat espanyol, i l'aprovació de la Llei 17/2015, de 21 de juliol, d'Igualtat efectiva de dones i homes. Aquestes lleis són el principal referent de les polítiques d'igualtat de gènere a desenvolupar, ja que han guiat les polítiques dels darrers anys, i el darrer pla estratègic també s'ha elaborat tenint en compte aquelles fites fixades per la llei i que encara resten per completar.

Som un organisme que fa molta sensibilització. A través de nombroses campanyes institucionals i els missatges que emetem, el nostre ampli catàleg d'exposicions didàctiques, el gran nombre d'activitats formatives que organitzem per a tots els nivells de l'administració i a totes les professionals que treballen per a l'equitat de gènere i en l'àmbit de les violències masclistes, així com la nostra política de subvencions a entitats, ens locals i universitats, podem dir que hem estat substrat de la fortalesa de l'actual moviment

feminista que ha omplert els carrers els dos darrers 8 de març.

A dia d'avui, aconseguir la igualtat efectiva de drets entre dones i homes i l'erradicació de la violència masclista són dos objectius fonamentals del Govern i de totes les seves actuacions

En quins aspectes podem dir que l'ICD ha estat una institució pionera?

L'Institut Català de les Dones és una institució pionera per definició, ja que sempre obre nous camins en tots els sectors i àmbits i treballem per obrir tota la societat a la mirada del gènere; arribem a totes les polítiques públiques i a tots els nivells d'acció. Si mirem el llistat d'actuacions que hem desenvolupat en els darrers 4 mesos, podem veure que totes elles suposen transformacions i canvis. Estem parlant d'un nou model d'abordatge de les violències sexuals, un nou model d'intervenció i de treball en xarxa dels serveis d'informació i atenció a les dones, un nou Servei d'atenció presencial a les violències masclistes adreçat a adolescents i joves de fins a 30 anys de tot Catalunya; un nou servei d'Assessorament a professionals dels SIAD quant a l'atenció a les violències sexuals des de la vessant jurídica, psicològica i de treball social; un nou servei d'Assessorament a professionals en matèria de Violències Masclistes en dones amb diversitat funcional, o la visibilització a partir d'aquest any dels feminicidis més enllà dels assassinats masclistes en l'àmbit de parella.

Destacaríeu algunes actuacions en concret?

Destacaré dues de les actuacions més recents i que jo crec que son de gran impacte. Una és la creació del Pla Director de Formació en Equitat de Gènere de Catalunya amb l'objectiu de normalitzar la incorporació de la perspectiva de gènere a tots els nivells i àmbits de les polítiques públiques del conjunt de l'administració catalana, per fer-la més eficaç i accelerar les transformacions que portin a assolir la igualtat efectiva de dones i homes. La formació i la capacitació del personal públic garanteix i normalitza que cap aspecte del treball i l'acció de les administracions sigui aliè a les dones.

El Pla s'adreça al personal de tot el territori i té en compte la capacitació progressiva i continuada en el temps de tres col·lectius professionals prioritaris: l'alta direcció i línia de comandament, les persones professionals dels circuits de violència masclista i les persones referents d'igualtat. Suposa una inversió de prop de 200 mil euros anuals en formació i situa Catalunya com a pionera pel que fa a la formació amb perspectiva de gènere del personal directiu i en posició capdavantera pel que fa a la formació orientada a resultats a través de l'avaluació de la transferència de coneixement al lloc de treball. Destaca el disseny d'un Postgrau de Polítiques d'Igualtat de Gènere a la Gestió Pública (UB), les dues primeres edicions del qual sumen 70 professionals referents d'igualtat que desenvolupen la seva feina en un ampli ventall dels departaments de la Generalitat. L'altra actuació és el I Congrés Internacional per a l'Erradicació de les Violències Masclistes que va ser un èxit, tant de convocatòria com de contingut. En pocs dies i sense gaire difusió ens van arribar 800 sol·licituds de professionals per participar-hi, la qual cosa mostra que era una iniciativa

escaient i necessària que va permetre la trobada i la suma de coneixement de molts sectors.

Actualment, quines són les principals polítiques públiques i campanyes que esteu duent a terme? En què voleu incidir?

Aquest juliol el Govern de la Generalitat ha aprovat el Pla estratègic de polítiques d'igualtat de gènere 2019-2022, que estableix i concreta quines seran les actuacions prioritàries del Govern en polítiques d'equitat de gènere els propers quatre anys. Aquest pla es desplega mitjançant sis eixos d'acció: la coeducació i promoció de valors i models igualitaris; la promoció de l'equitat en el treball i la coresponsabilitat en els usos del temps; la prevenció i eradicació de les violències masclistes; la participació política i social i apoderament personal i comunitari de les dones; la visibilització de les dones i la comunicació no sexista i, finalment, la transversalització de la perspectiva de gènere en les polítiques públiques. La programació econòmica del Pla per a l'any 2019 certificada per les secretaries generals dels tretze departaments de l'Administració de la Generalitat se situa al voltant dels 72,5 M€.

Nosaltres també som feminisme. Feminisme institucional.
L'Institut té la clara vocació de treballar en estreta col·laboració i complicitat amb el valuós moviment feminista de Catalunya

Aquest Pla, que ha estat elaborat amb la participació de gairebé 60 entitats i institucions, té 21 objectius estratègics, 103 objectius operatius i 326 actuacions a desplegar els propers anys, amb l'objectiu d'impulsar en tota l'Administració de la Generalitat de Catalunya les polítiques de transversalitat de la perspectiva de gènere com ja plantejava l'anterior pla estratègic.

El Pla també concreta actuacions de caràcter més sectorial i operatiu considerades prioritàries d'acord amb la Llei 17/2015, de 21 de juliol, d'Igualtat Efectiva de Dones i Homes, la Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista.

Quina relació teniu amb els diferents Departaments de la Generalitat per impulsar la perspectiva de gènere en les diferents polítiques i accions del govern?

Comptem amb les comissions interdepartamentals per a la Igualtat Efectiva de Dones i Homes, tant a nivell tècnic com polític, on hi són representats els tretze departaments que actualment componen l'Administració de la Generalitat. A través d'aquestes comissions, es coordinen i s'impulsen les polítiques d'igualtat de gènere en totes les polítiques sectorials competència dels diferents departaments, i també es treballa la transversalitat en tots els àmbits de gestió interna, com són contractació, pressupostos, comunicació, professionals d'igualtat de gènere, normativa, estadístiques, entre molts d'altres. Cada any s'elabora l'informe d'execució de la transversalitat de la perspectiva de gènere, i en aquest informe es recullen les actuacions més destacables de tots els departaments. Igualment s'efectua el seguiment i l'avaluació, en col·laboració i coordinació amb tots els departaments, dels plans estratègics de polítiques d'igualtat de gènere i dels programes d'intervenció integral contra

la violència masclista.

Creieu que s'aconsegueix, que les polítiques del govern incorporin la perspectiva de gènere?

Anem avançant, i encara queda força camí per recórrer. El Pla estratègic ha de ser una eina d'impuls, lideratge i coordinació bàsica, però també és de gran rellevància el Pla director de formació en equitat de gènere, a través del qual des de l'any 2017 l'ICD ha organitzat centenars d'accions formatives i de sensibilització. Fruit d'aquest Pla director, anualment s'impulsen centenars de projectes de transferència de coneixement en transversalitat de la perspectiva de gènere als llocs de treball, alguns dels quals han estat més que destacables en el seu recorregut, com el protocol de prevenció de violències sexuals en entorns d'oci, plans de prevenció de l'assetjament sexual en el transport públic, la incorporació de la perspectiva de gènere en la planificació sanitària, o la Guia per a la introducció de la perspectiva de gènere a la comunicació de les administracions públiques que tenim en preparació, per posar només alguns exemples.

Treballeu amb altres institucions com l'Ajuntament de Barcelona, els Consells Comarcals, Diputacions o altres entitats i organitzacions?

Treballem amb les associacions de dones mitjançant molts projectes, i molt especialment amb les convocatòries de subvencions a entitats privades sense ànim de lucre per a la realització de projectes i activitats per promoure la igualtat efectiva entre dones i homes. Treballem amb els ens locals mitjançant els contractes programa, que són eines per a la coordinació, cooperació i col·laboració entre l'Institut Català de les Dones i els organismes locals, en matèria de serveis d'informació i atenció a les dones. El segon semestre de 2020, tenim prevista la creació d'un Consell Interinstitucional d'Igualtat per coordinar l'impuls de les polítiques d'igualtat de dones i homes desenvolupades per les administracions locals i l'Administració de la Generalitat. Estem treballant amb els ajuntament colze a colze, oferint formació a càrrecs electes i també a persones tècniques, i facilitant assessorament i eines en les àrees que ens demanen.

Hi ha equivalents a l'ICD en altres països europeus? Hi teniu relació?

Mitjançant l'Observatori d'Igualtat de Gènere s'han establert contactes, bàsicament amb reunions que convoca l'*European Institute for Gender Equality* (EIGE). Properament aquest Observatori, en col·laboració amb l'Idescat, podrà presentar l'Índex d'Equitat específicament per a Catalunya, amb una metodologia adaptada a partir l'Índex d'Igualtat de Gènere de la Unió Europea.

Quines són les fortaleses i les debilitats de l'ICD?

La seva ubicació en el departament de Presidència és una fortalesa quant a prioritat de Govern, i també la implicació, professionalitat i especialització de les professionals que hi treballen. Estem fent molta feina, però com que el masclisme està tan arrelat culturalment sempre avancem més lentament d'allò que desitjaríem.

La institucionalització és un punt fort, o també pot restar en alguns casos?

L'Administració és un servei públic, i com a tal precisa d'una estructura, que també ha de ser fluida, flexible i sensible a les necessitats canviants, però alhora cal que treballi, com intentem fer-ho a l'ICD, en col·laboració amb la societat. En el nostre cas treballem molt especialment amb totes les entitats de dones i feministes, i amb els ajuntaments, que són l'administració més propera a la ciutadania.

Com és la vostra relació amb el moviment feminista a Catalunya?

Nosaltres també som part del feminisme. Feminismes a nivell institucional. Com deia, cal destacar la clara vocació de l'Institut de treballar en estreta col·laboració i complicitat amb el valuós moviment feminista de Catalunya, amb totes les associacions i entitats de dones que treballen en els àmbits de la prevenció i atenció a les dones en situacions de violència masclista, en la lluita per fer efectiva la igualtat de gènere i en la visibilització de la situació i les necessitats específiques de les dones. En aquest sentit, la constitució i el desplegament del Consell Nacional de les Dones de Catalunya com a òrgan consultiu ha estat cabdal.

Quins són els objectius de futur que es proposa l'ICD? Quines seran les vostres prioritats d'acció política en els propers 5 anys?

Tenim moltes prioritats. Desplegar íntegrament les nostres lleis d'igualtat i contra les violències masclistes, i també els plans estratègics i programes abans esmentats. M'agradaria detallar quatre fites per a mi molt importants. Una és el Pacte Nacional per l'eradicació de la Violència Masclista a Catalunya, que comptarà amb una àmplia participació. El primer dels objectius a assolir és l'elaboració d'una proposta de document base que reculli els compromisos, la participació i el suport del Parlament de Catalunya, el CNDC, de la Comissió Nacional per a l'Abordatge de la Violència Masclista i les entitats especialitzades, agents socials i societat civil, per facilitar la participació d'una àmplia majoria social.

També vull destacar l'objectiu d'incrementar la coordinació i l'impuls de les polítiques d'igualtat locals. En aquest sentit, els contractes programes han de ser una bona eina, com també la creació del Consell d'Igualtat Interinstitucional. D'altra banda, també considero essencial la regulació de la figura de professional de gènere a Catalunya, a fi que tinguin el prestigi i reconeixement que cal, perquè les polítiques de gènere es desenvolupin amb igual o més fermesa que totes les altres. I, finalment, la més important: la prevenció de les violències masclistes, especialment amb programes als centres educatius però, sobretot, lluitant per assolir l'equitat de gènere en tots els àmbits (bretxa salarial, presa de decisions, visibilització, etc.), perquè assolir la igualtat efectiva de dones i homes és la millor manera de prevenir totes les violències masclistes.

Estem fent molta feina, però com que el masclisme està tan arrelat culturalment sempre avancem més lentament d'allò que desitjaríem

Laura Martínez Portell

Laura Martínez Portell és la Presidenta de l'Institut Català de les Dones (ICD). Llicenciada en Dret per la Universitat de Lleida, és advocada i medidora. Ha completat diversos cursos especialitzats en el camp de la violència de gènere, jurisdicció de menors i la mediació civil, comercial i familiar. En l'àmbit privat, ha treballat com a advocada especialitzada en dret de família i violència contra les dones. Actualment també és regidora de l'Ajuntament de Vilassar de Mar i vicepresidenta tercera del Consell Comarcal del Maresme.